

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi si Duminica,
Foi'a, candu concedu ajutoriale. Pretul:
pe l anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$, 8 fl. v. s. Tiri cestiere 12 fl.
v. s. pe una sau $\frac{1}{2}$, galbeni monsunatiori.

Anul XXXVI.

Se prenumera la ; tele c. si r., si pe
DD. corepondent. — Pentru monsunatiori
Taci'a timbrala a 30 cr. de fiscare pa-
blicare.

Nr. 99.

Brasovu 11 Ianuariu 30 Decembre

1873 4.

Brasovu 29 Decembre v. 1873.

Un nou plino de fatalitati, care ni a rapito
nati barbati stralociti prie sapte si dignitati: l'no
Napoleona, unu Cuza, unu Singura, unu
Selegaeanu, unu Macedonia Pop, unu barbatu
de mare sperantia Dr. Ioan Lazaru unu Moga
si multi alti deplanzi de noi, a storsu suduri de
lepo sterpe statu in cass'a comunis nationale, catu
si io munc'a colonilor, cari mai in tote comitatele
se asta redusi la sapa de lemn priu macrului fructu
alii muncii de o vera intraga, forca ca se aiba, cine
se i intiada ajutoriu temporiu; — tote de spunu,
ca suntem avisati a ne ingriji noi de noi priu
introduceres unei discipline, care se ne puna in
stare a ne desvoltia cu succesiua tota activitatea in
interesul causalor comune si speciali spre binele
tutororu. „Gazet'a" creditiosa missiunei sale dela
inceputu va continua a servi tutororu intereselor
bine intioles ale nationei si patriei manu in mana
cu toti barbatii fideli causei comone. Lasam se
vorbesca despre attitudinea ei de pana acumu me-
ditatiunile urmatore:

„Pest'a in diu'a de Craciun 1873.

— Stimata Domnule!

Se apropia finis anului admonendum se ne
implenim datoria de patrioti si romani facia cu
diariul ce-lu redigi Dta, cu acelui organu alii pu-
blicitateli, care necl candu nu sa datu de instru-
mentu necl omelioru celor dela putere, necl pro-
selitismului confessionale, cu statu mai pucinu a
predicatu ora, individuia seu neincredere intre frati
de nou sangue, precum au facutu si facu inca si
astazi alte dicarie romane!

35 de ani de candu a facutu lumina „Gaze-
ta" in chaosulu in care se astau; priu „Gazeta"
amul inceputa a ne cunoscere noi intre noi, priu „Ga-
zeta" ne-amu facutu cunoscute si fratilor de preste
Carpati!

35 de ani, de candu a lopta si lucra
pentru desceptaresi latirea semitului puru natio-
nale, pentru castigarea, respectarea si conservarea
direpturilor ce-i competu nationei in concurentu
natiunilor colectivite; de candu propaga lumina
adeveruloi, combatu nedireptatirile ce se comitu in
contra nationei; lauda virtutile adeverutu nationale,
abilioare fara crutiare slabitionu si retacirile dau-
nose sericei si esistintei natiunilor. Pentru articlii
cu astfelui de tendintie au fostu deschise si sunt
si astazi deschies colonele „Gazeta" ori si cui,
deca scriitoriu oru care s'a lassatu a se rapu
in zelul suo pr serbinte la animositatii seu s'a
solosuit de una limbajia nedemn pentru unu or-
ganu stimatu alii publicitateli, „Gazeta" a scisutu
se infreno patimile si n'a datu locu necl candu la
excese murdarie.

„Gazeta" necl candu nu a alunecat de pe
calea, pe care si-a alese o fisi cei mai creditiosi
si mai devotati binelui comunu alii natiunii; deca
cando si candu „Gazeta" inca s'a inteluitu pe o
cale cu omelii cei dela potere, acea s'a intemplatu
atunci, candu singura acea cale era salutaria peotru
nationis nostra!

„Gazeta" a romasa pururea nemaculata in
ceea ce priveste iubirea si aderintia contra nationis,
n'a perduto necl candu din vedere, ca chiamarea
unui diariu romanu e a sterpi neincrederea dintre

doi, a ne aduna pre toti in jurul altariului cul-
tului national!

Aceste si asemenea meditationi mai caprius
candu amu luptu pen'a, ca se-ti seriu transmitindu-ti
etc. etc."

Vomu remanდ fideli intru tote si pe viitoru
si rogamu pe barbatii de principiale aceste, ca se
colocri impreuna cu noi.

Limb'a si Limbile.

Legea pentru nationalitatii s'a planadit sub
reservatiuni mentale (reservatio mentalis — Hinterge-
danken=Ulogondolat) si s'a nascuto pruncu mortu,
apoi s'a imbaisamatu. Cu tote acestea, s'a astau
si se mai asta destui romani de buna credentia,
omensi nati, crescuti cu crucea in spina, carii au
imbratisiatu acea munafa, si au asteptato dela ea
manifestare de vietia. A venit u mai deunadi C.
Tisza et Comp' si a disu in una din conferin-
tiile comissionei scolastice tenuite in Pestea: M'am
oppusu destulu la intielesarea acelei legi, care nu
trebuea se vedea niciodata lumin'a; acuma, ca ea
este acela, nu romane alt'a, decat u ministrul
instrucțiunii publice in resortul seu se o incon-
giure, se'i paraliudis activitatea ei; elu o poate
face acesta, numai se vrea. In acelasi intielesu mai
vorbiru si altii. Tisza repetu convictionile sale in
acea siedinta a dietei, in care se peractara peti-
tionile dela Seghisior', Zarandu, Fagarasiu.

Forte bene au vorbito Tisza et Comp. Polit-
ica acestei companii este brutal, dera covasi mai
honesta. Acolo era legile angrenilor din anul
1840-4, acolo era si intentatiale dietei ardelene
din 1842. Pe temelula acelor trebuea se se dica
nationalitatiloru ca si in 1844: Sera veti invetișa
in siese, multu diece anu limb'a maghiara cu toti,
sau ca se trasosce Dumnedieu. Totu pe temelula
acelor legi — care bine se tienemus mente, ca nu
suntu abrogate — trebuea se se ia mesuri, ca tote
cartile rituali ale bisericelor, gr. catholica si gre-
co-ressaritena se se traduca in limb'a maghiara.
Pentru romani se insarcinase iniati de a. 1848 e-
piscopulu rutenu dela Unguru. In dilele nostre
s'a si potuto ajunge scopulu neasemantu mai u-
sioru era asia: Diet'a si ministeriul se tienu in
una manu pungile cu subvențiunile aquallu, caru se
dau clerurilor de ambele confessioni, era in alt'a
cartile rituali, alaturarea cartile scolastice de tote spe-
cialitatile, si pe de asupra dictionariulu academiei
cu ale lui Ioan Fogaras et Ballagi, si se li se
dica: Traduceti acestea carti, si veti primi subven-
tiunile; mai inainte nu.

Ce se le faci, errorea s'a commisau; dora in-
seva ajuta Dumnedieu companiei lui Tisza, ca se puna
ea manile pe gubernulu tierei, candu apoi lusocita
cu roslu din stanga extrema, voru sei si como se
corruga errorile majoritatiei actuale. Pana una alt'a,
vene diariul maghiaro militariu „Honvéd" si
alatura cu elu diariul lui Tisza et Co. „Magyar
Polgar" dela Clusiu (Nr. 1 din 1 Ian.) si isi con-
soledia pe lectorii loro anume cu inregiurarea, ca
scopulu maghiarilor a inaintatu pucintelu ai prin-
intielesarea scolelor neconfessionali, adeca comunali,
sau comune pentru tote nationalitatile, maghiara-
rea ince face progresse multu mai mari priu insti-
tutulu militiei territoriale (Honvéd), unde limb'a
oficiala si limb'a comandei este exclusivu cea ma-

ghiera. Numitele diarie se mira de progressul
maghiarismului, care se face pe la companiile terri-
toriali, si cu acela spera, ca limb'a maghiara va
strabate pana in cele din urma classi, anume in
poporul romanesco, ai carui fosti granitari au si
inventiatu asta corendu limb'a comandei.

Fromoasa consolatiune: statu numai, ca statu
Tisza et Comp., catu si publicistii maghiari se in-
siela amaru, deca cumova credu ei, ca romani in-
vetiandu treuna alta limb'a de ale locitoriloru pa-
triui, au uitato, sau ca voru uitata, fia macaru nu-
mai pe unu momentu, de limb'a loru materua,
nationale. Aresta este absoluta impossibilitate; a-
cesta infamia nu o va luă nici non romanu adere-
nu asupra sa; de bastardi nu este aici vorba.

Intracrea, fiinduca cestiuenea limbelor si a rela-
tioniilor dintre diversele nationalitatii s'a inferben-
tato de noi"), sau deca mai vorbi, ca se asta in
permanentia si produce dese securitari febrili in
statu, credu domnule redactoriu, ca este de mare
necessitate, ca se repetu aici aceea ce scimus noi
despre convictionile romanilor in acesta cestiu
vital de rangulo antaio.

Deintre romani voru Iovetia, precum au in-
vetiato si pana asti, limb'a maghiara, si dupa inpro-
giurari, inci si jalt'a din limbile compatriotiloru,
inse nici-decumu si nici-oata din cauzele pe care
le stie Tisza et Comp., ci numai din cauzele si
spriu scopulu pe care le seiu romanii. Acelea cauze
ne suntu doce comune cu alte cativa popoare euro-
pene, precum: Germanii si Francii in Elvetia,
Vallonii si Flamendii in Belgia, Danemarcii si
Germanii in Danemarc'a, Bohemii si Germanii in
Bohemia, Slovenii si Germanii in Stiria, Carin-
thia, Carniolia, Italianii si Slavii in Dalmatia,
Italianii si Germanii in Tirolu etc. De alta parte:

Romanii voru pretende in tote impregiurările
si in tote tempula, ca maghiarii inca se invente
limb'a loru in totu coprinisul marelor principato
ala Transilvaniei si in tote comitatele Ungariei, in
care aceste doua nationalitatii locuiesc amestecate.
Romanul inse este departe de a si exagera dreptu
seu postulatu in acesta cestiu. Elu nu as-
tepta, ca limb'a romana se o invente massele po-
porului pe acolo, pe unde n'au trebuinta de ea,
insiste inse cu perseverantia, ca toti functionarii de
tote classile si rangurile, cati vinu in contactu cu
poporul romanesco, se invente si se scia limb'a ro-
mania perfectu, in vorbire si in scriere. Acesta este
conditioane, fora care nu poate fi vorba in veci de
cointelegerere. Functionarii, cati nu cunoscu limb'a
romana intre romani, se fia stramutati aerea, sau
se li se dè demisioanea, se intielege inca, ca mai
antaio se li se puna una terminu perioritoriu,
precum se pusea sub absolutismu, d. e. de trei ani.
Sub functionari latiilegemu si pe officiarii armate-
loru, precum a intielesu si monarchulu, candu a
data porunci repetitive, ca officiaril cati nu inventa
limb'a regimentului, se fia stramutati, si ce a mai
multu, neinventarea se aiba infiintata asupra
inaintarei loro. Asia dera officiarii dela militii
territoriale inca suntu obligati a inventa limb'a po-
porului, din ale carui sudori si pungi ei tragu sa-
liarilu si pensiunile, si se nu'si perdia tempula cu
incercari desperate de a face pe diecile de mil ca

*) Vedi intre altele diariul celu non nem-
tieseu din Sibiu.

se investește alta limbă, ca-ci acesta este numai ostensia desideria, tempu perdutu si spese aruncate în ventu").

Dacă încolo noi suntem recomandă tenerimel studiile maghiare investițarea limbii noastre românești în interesurile proprii lor multe, în sensul european. Calea care cunoscă limbă românescă perfect, investiția să fie asemenea mai usoră limbă latină. Scîntu este, că naționala maghiara numai prin limbă latină a fostu în stare de a se alătură și ea la populație europeene, și că fără acea limbă ea nu ar avea nici istorie, nici jurisprudentia. Cunoscută este extraordinară greutatea că lupta tenerimel maghiara întra investițarea limbii latine, de care limbă sa este mai strânsă decât ori-care altă din Europa. Pana investiția bătăii teneri maghiari latinescă pre cale se pricopă pe Verböczi, tenerimea română e în stare să mai investește la limbă latină, încă alte două limbi, italiana și franceză, sau spaniolă și portugheză, în cale se întâldează pe clasicele acelorui popor. Junii nostri, carii mergu la universitățile Italiiei și ale Franței, sau în Belgia, după trei patru luni de dile ascultă pe profesori cu celu mai bun succuș, cande din contra, sarmanii junii maghiari perdu calea doi trei ani, pana se investește vreuna din limbile neolatine. Când ar' să ei românește de acasă, ceea ce le ar' fi ușoară, numai se vrea, atunci ar' investiția multă mai ușoară și cu succuș mai bună, ori-care limbă neolatină. Cu limbă maghiara mori de sfome, indatăcei ai căină din Ungaria. Cu ajutoriul limbii române te va întâlge ori-cine în Europa meridională cande vei căsi: Pane, Carnă, Apă, Vinu, Vișnaru, Sare, Piperiu, Leguma, Fructe și pome, și cande vei adăgo: Casă, ori Camera, Lumina pe Mese etc., cande vei dica: Capu, Facia, Ochiul, Urechia, Dente, Barba, Mana, Peptu, Pelle și dieci mii sticle.

Maghiarii se temu forte multă de germanisare, încă și de slavismu, și nu fără cuvenire. Ei însă de germanisare nu potu scăpa, pre cale tempu totă ramarile și specialitatele de scientia le imprumutăto numai dela germani; apoi dela cinea trebuie se le ia, ca-ci ei su le su de locu. Deceară tenerimea loră ar' săi românește, ce ușoară le-ar' fi se investiție limbile neolatine, din care apoi ar' imprumută și scientiale.

Din acestea vede ori-cine, că de ce noi recomandăm limbă română acelorui maghiari, carii latinesca în același tineritorii ca români, o facem să dea mai multă în interesul lor, decât în al romanilor, și se nu treceți cu vedere, că acestu consiliu îl deține chiar și diariul comitetului Ionysian păcăt acumă și diocesa ora (a Decembrie), mai ales maghiarilor ardeleni.

Unu exemplu din effacerile noii consiliilor comunale provocate prin conducerea bună, care merită și aduce la publicitate și imitație.

Comuna Vîstea inferioră în tîră Oltului — a statării primă unei statute din anul 1867 — arendarea dreptului de carciomarita bozoralea comunității în celu triloriar cantonal din 8 în 8 ani prin licitație publică.

Acăstă comuna posiede teren de septembra bune certătată, precum și 2 terguri de tiere, — contiene rezidenția preotului de cercu, că și ună medie centrală granitică, — prin urmare era un concursu mare de popor din împregnărime.

Consiliul comunale să convinsu, cumca oai străini, carii de un tempu începsu să înceapă să copleșească comună, și a compară pameaturile locuitorilor ei, pre detorii remasă pentru rachiu, — și

*) Ma prim acăstă se dă de minciuna toti maghiarii, carii dicu, că ei nu voru să maghiariască, cande au catedratu și pana acum și-să impună limbă și prisă comună, și-să disciplină și pe opincarii lor, că nu se vorbesc cu nemene, nici la effaceri particulari, decât numai ungurescă. Asta sta cîrădă de intinsă. Red.

au luată acăstă comună de centru fiindu bine situația, spre a se incubă intru-inoa.

Espirându arendă de 3 ani cu finanță lui Dec. 1873, și avându de a tîndu arendarea de nou pe 3 ani următori în 18 Dec. a. c., consiliul comunale a prevedutu, cumca la arendarea acestui carciomarita voru concurge mulți străini, de cari comună ar' voi se se ferescă, — și nu le va succede de a emulgi arendă din manile acestor vampiri, cari spre ajungerea scopului loru mariava se voru sufla pretierii, la cari altă forsă de ună ruinare totală, — nu se potu era. Din aceste motive bine calculate, — consiliul comunale s'a redunit indemnătu de a autoriza pre unii membri din comună, că acești nu numai se leia parte la licitație, — dăru că ori ce pretiu se româna plus offerent. Consiliul comunale nu s'a inseliat în presupunările sale, fiindu-ca la licitație se au infacișați mulți străini, dăru plus offerentele a remasă unu membru din comună.

In 22 i. c. consiliul comunale intr'unindu-se în ună siedentia, a reluată plus offerentului din ofertulu facuta la licitație, pre anu 350 fl. val. austri.

Meritul principal la acestu rezultatul astăzii este alu ambilor preotii din comună, cari la această ocazie au scutit a se face demoi de chiamarea să de pastori spirituali înfrățiti la binele comună.

La primă vedere s'ar' pară, cumca acăstă comună ar' suferi prin relansarea acestei sume ună daună însemnată, — s'ar' pară cumca acăstă procedera a consiliului comunale, o dovedă de ună rea economisire: — ma ar' iosemenă a despălia comună și de pucină a ieră și ișvora de venite, ce le ar' potă avea, înse de cea se voru lăsată în considerare mai de apropă tristele și numeroasele exemple, ce au indemnătu pre consiliul comunale de a -ai lăsată refugiu la astufului de procederi și la astufului de mudiulcoș străordinaria, — voru să mai leze justificati acești pasi. De un tempu începsu să începută străini — (de totuști de nationalitate, afară de romani), — a inundă că în tempul sfomei mai totă comunale din districtul Făgărașului — și mai cu săma cele situate prelunga drumului tinerii, și sub diferite proteste se lipescu și se așidă în comuni — parte că carciomarită la calea unu locuitoriu din comună, investită cu atare dreptu de carciomarită (nămes) — parte că sfereari, pre-capăti și cu alto mai multe soiuri de specula *)) ar' mai cu săma carciomarită și mediulocalu loru cel mai eficace de a pune mană pre casa și moșia la calea unu defericito, ai carul copii apoi suntu avizati a loă lumea în capu, sau mai chiară disu: a ajunge acasă, că au fostă acela, adeca vagabondi și paraziți molestatori. — Acăstă ei numai acăstă impregnări și indemnătu pre acăstă reprezentantă său consiliul comunale a -ai lăsată refugiu la astufului de expedientă, spre a pune în caluva stăvila îngăderilor mai suuu numite.

Unu membru din consiliul comunale.

Clausiu 20/12 1873.

Ceva despre ultimă congregație comitatansă în Clusiu.

(Capetu.)

Luându-se înaintă provocarea comitatului Békés, că comitatul Clusiu se sprinărește reprezentanținea acelui adresată dietei pentru cău mai corundă arendare teritoriale a municipiilor, și scăldă eră d. Vajda. Majoritatea comisiunii permanente propusea nesprinărire, că-ci acăstă comitat facea mai de multă o asemenea reprezentanță; facia cu astă d. Vajda intonadă, că reprezentanța acăstui comitat, că arendarea noastră mai corespondări se se face mai alesă cu privire la înlesuirea administratiunei politice și justiție, nu

*) Se mai investește însă și români și speculații și sfărari, că atunci nu voru începe străini ai suge de averi. — Red.

nu luă la considerație; din contra foile publice ne aducu un proiect de legă alu ministrului, în care p. c. numerul tuturor municipiilor ardeleni se reduce la optu municipiie noastre, compunându din elemente fără eternitate; este proiectul și din respectu naționale cu statul e mai vămatore, fiindu că și pucinile municipiă, în cari mai nu mai români locuindu, români cu totă nefavorabilă legă de spre compuneră comitetelor municipali putura est în majoritate, proiectul și pre acestea le stergă cînd se conglomera cu altă municipiă, unde români prin maestria instituției virilli vor pierde majoritatea în comitet; deci face contraproponeră, că comitetul nostru printr-o adresa nouă se căre, că dictă se face arendare teritoriale mai justă și mai corespondătoare tuturor cernișilor ecuațibili. — Iosu și acăstă proponere cadă, de ora ce români și susțină.

Ajungându pre tapeta effaceres Neoplantănilor analogă cu templarea brasovului nostru A. Dennisianu, cumu se nu-si făcă înaltata membru român vocea loru partidă? Se redică dcr. d. G. Popu și amintindu nedreptatea facuta lui Pavlovic, că și lui A. Dennisianu, care din urmă pentru lucră numai între marginile legă făcă rancațu arbitrajul în **a carcere preventivă**, disu, că de ce astufului de lucru se tempe în statori absolutistă, unde nu-i neci umbra de libertate, ca mirare! pentru că această e spiritualul absolutismul; dăru e mirare, că se templa și în statori, ca înaintea lumii voră a se laudă, ca-n constitutiionali; de cea asa merge trăba la noi, atunci tîră noastră numai la patere e constitutiunală, er' în adeveru e absolutistica; deci propunea partinarea Neoplantănilor. — Profes. Silasi sprijinăcese pre antorbitoriu, pentru că e vorba de pietrile fundamentali ale unui constitutionalism e adeverut: de libertatea vorbirei și libertatea individuală; din că din astăi deradă dreptul de a se redică graiul contra abuzurilor dominante într-un stat, ba chiaru contra atarorii legă, despre cari practică viație a demonstratu, că sună numai spre asuprirea și impilaru cotarei clase de popor; a două ne garantădă, ca persoană și casă **se numește calce** fără culpa judecătorescă constatață; dorere acăstă instituționă cardinală în patria noastră se suspendă adi în modu arbitrajul facută cu nemaghiarii și astufului devină illusorie; exemplu e și templarea cu A. Dennisianu, care făcă detinutu în arăstu preventivu, cu totă, că că advocațu, tata de familia, proprietariu, și nu omu de ai lui tăta-fuga; illustrea națione magh. a fostu în triste poziție, cande cel mai nationali fi și ei se tractau în modu totu asa de necrutatoriu; n'ar' trebui dăr' se uită asta întă dăsă loi Heisler: „Hodie mibi, cras tibi etc.” — Mai vorbi pentru propunerea rom. și d. L. Vajda, alaturanduse opiniunea antorbitoriu-lui rom.; însă în urma cuestionie se puse la votare și s'a desinu totu pre placulu fratilor maghiari.

Mal momentosu înse dintră totă obiectele sănătății cercereare Sedisiorenilor, prelungă care — deruptu acă se ai scăldă numai decatul d. L. Vajda, declarandu, că desii nu commentă chiaru cu totu punctele reprezentanției sedisiorane, după ce înse obiectul ei în esință e, că Art. 44 din 1868 se se ie la revisione și se se modifică în modu corespunzător intereselor adeverute ale statului; că si postulatelor juste ale naționalitatilor, era pana atunci prescripcile legă se nu se facă prin aplicare gresită încă și mai grele; de acea români nu potu se nu participă reprezentanțea memorată, mai vertosu ca-el să cuprindă mai cu săma totu astufului de postulate, pentru cari români acestu comitatu și pana acumă mai de multeori și înaltata grădină. Oratoriu arăta mai încoje defectele legă de naționalități; observă, că fiindu limbă statului limbă cea magh. astă nu învolva neapărăto și respingere și restrinție în astă măsură a limbii coloru-alalte național sorori; memorădă, că acele parti ale legii de naționalități, cari concedu cera indreptătire și limbelor nemaghiare, officialele de comune le desconsideră și calce, din contra pioi lumea îndată ce unu punctotu favoritoriu limbii magh. cuntru nu se aplică, ba **maghiară se impune** și folosește prin forță nu odată chiaru și acolo, unde legă nu dispune. — Profes. Silasi și încă se scăldă prelungă propunerea antorbitorioi, că prelungă cea mai patriotică propunere. Cande diotă tîrzi aduse legă de naționalități, dice vorbitoriu, atunci recunoscă și justiția postulatelor loru, fundate în dreptulu natural, că și în trecutul patriei noastre. Legăa menționată numai în măsură foarte marginita satisfacă acceptările

păstre cele mai cumpărate; amenda nu deslegă cestiușea; și **ecu executivă** tierei amenință și acădă participa de concesiuni, cătoate ca la interpretarea legilor „*favores sunt ampliandi etc.*” Spiritul său în patria-ne destul de neliniștit în armă plăgilor elementari, nu-i consultă se le mai irită și prin măsuri de forță contra limbii naționalităților. Dică **ecu executivă** — limbă maghiară. De diplomatica a tierei, pentru ce știi, pre cando nu bucuria mereu egalea îndrăpaltește, să nu restrința uscul limbilor naționali chiar și la vîtrele municipiilor? Cestiușea naționalităților, și deci a limbii lor, nu e de acele, cari prin amanare „ad calendas Graecas” se nu pătu invocă. Adună și membrii maghiari amintie de epistola deschisă de mai ană a lui Fr. Deák către romani, în carea li se promitea implementarea postulatelor, și votădără că deasă prelunga reprezentanținea sedișilor. În acestă-si sensu mai vorbaște d. protop. G. Pop, arătându-ka parlamentului Ungariei vredu să servă de modelul altor staturi în caușă naționalităților, aduse legă de naționalitatea cunoscută, dăr' scopulu nu și-lu ajunge; ca acăstă legă, prelungă aceea, ca nu se obserbă deci de către cui ce o facera, este și defectuoșă și elastică, incătu explicațiunea falsă, dătătă la mai multe confuziuni. — Ci sărbă motiuniilor și parerilor rom. este în atari adunări mai totdeauna încă înaintă decisă: „Lasciate ogni speranza” a lui Dante se aplică și la densele. Recercarea sedișilor să păse și o parte.

Siedintă IV și cea ultima oferă lucruri mai puțin interesante și mai secundare pentru noi.

Între altele se luă inițiativa caușă comunelor Dretea, Bicălul rom., Rosca, Ardifalau și Bedeciu, cari într-o suplică se plângă, că ele acumă de ani numerosi totu pentru altii fac drumuri comode, și că, că în fine se se respectă și interesele loru și se li se tocmește linia priu care vine în comunicare cu drumul tieri. Suplică această dedese ocazie la desbatere infocată încă în comisiunea permanentă, a cărei majoritate opină că inițiativa pentru nevoie exprimării necuvintătoare se se reiește; ca vedeaodoo d. Vajda, în datu se sălii a capacitate pe compasiune, că se nu globesc comunale pentru cuplă concepțială suplicei altuia cum să forte justă, că această se o iă în desbatere merită; pre urma feca din potitul suplicei o motiune a sa propria, carea apoi după legă nu se potă reiește de orice o predece insuși în mană d-lui comite supr. în tempul legală și se puse la ordinea dilei. În congregație d. Vajda desfașură motivele motiunii sale arătându, cău și de ne-echitabilă, că locuitorii acestora săte măsore în restenup de 24 de ani se lucre că nicio elotă în tienitorii departate totu la facerea a taror drumuri, pre căi densu delocu nu le folosesc, dăr' la ei a-casa și abia drumuri astă de reie, cău abia potu ești la drumul tieri; arăta ecuatarea si necesitatea de a se luă la considerare si drumurile loru, ca-ze altomire locuitorii numiți voru seraci de totu si capacitatea de a solvi darea va cadă, scă. — Dupa o lungă și riuă desbatere, în care d. Vajda fă sprigionă și prin dd. G. Pop și V. Rosiescu se decise, că împreună cu ingineriul comitat, se se emite o comisiune spre cercetarea stării aderante a lucrului, și sprie a potă face dispuții pentru tocmai drumul din vorba, în casă de adevărarea petiției solicitantilor.

Mai încoate din incidentul rogamentului comunei Velcheriu s. a., so li se concedă, că obligaționile imprumutului de statu se le potă doba pre sămă scărelor confesionali, ca ce din partea magh. se deoagă, că-ei obligaționile acelă ar' fi avere comunale; se scădă d. protop. G. Popu se-cundato de d. protop. V. Rosiescu, și observă, că cultură face stăriile poterelor, ea este adi armă a cea mai putină contra inițiatorilor tieri; dreptu ce pentru cultura totală trebuie să consacramu foră cotațare la naționalitate; noi inse, candu și vorbă de a oferi ceva pentru scării culturale, cumu p. e. imprumutul de statu, dicamu, ca această e comunale și nu se potă oferi pentru scările confesionali din comuna, că si cando cultură comunaliilor de cotațare confesione n-ar' fi totu-odata cultură comunale; arăta vorbitoriu, că imprumutul de statu nu e avere comunale, că avere singurătorilor cumulata într-ună; deci propone, că decantându la acea, că trei imprumutul e comunale său privată! nu se lasă pentru cultură comunali. — D. Vajda încă intonădă, că imprumutul de statu e avere singurătorilor în acea măsura, în care participă la elu; întrebă, că dă-cumă l-ar' cădă noui posessori, cando judele procesuale ar' incompletă se-

dispute deruptula de a dispune de obligaționile sale dela imprumutulu de statu? Statul și astă forte poemă a concursa la ajutorulă scărelor noștri confesionali; era acum, candu finanțele sunt în stare astă de desolata, nu pre le-ar' potă ajutoră, și de ar' avă. Poporul încă, forte seracito, n'are ca ce altă succurge mai bine și în măsura mai mare scărelor sale confes., deosebit cu obligaționile, imprumutului de statu; și nu-lu impede caușa dătră intru aducerea acestui sacrificiu pre altărtulă culturăi. Cumu în scăsulă acătu-a se si primă rezolvirea acătoror careri.

Adaugemă două motiuni neacceptate ale d-loi protop. V. Rosiescu. U'a din ele dorlea, că înca înaintă de aducerea intentionei legi dietali privitorie la repartitiile lucărilor la drumuri, comitatul să recomande de chiea la acăstă contribuționă, era cu jogulu și palmă, cumă era pană acum; altă se referă la mai strinsă supravigilie politiană a oficiilor de nou redicande prin comunele rurale, și acăstă din punctu de vedere sanitarii că și estatico. Prină propunere se respinge, pentru ca guvernul încă n-ar' fi impărătate atare proiectu de legă; a dăo, pentru că comitatul n-ar' fi avându atare potere coercitiva.

În urmă urmărlor — că se pestrau, că drăjă comisiunea permanentă la staruinită dălori G. Popu, L. Vajda și a dăi v.-comite Matskási, se vorolessc, că comunalii de orice confesione din Agiresiu lucrul drumului în an. 1874 nu-pă potă presta la uificarea noastră biserice gr. catb. de acolo; cumu si ca comisiunea, totu la midiulocirea d-loi G. Popu și V. Rosiescu conseilii, că aveașe scă. comunale se o manipule au numiști membri din Mag-Nalkó, ci si din alalte două comune romane afiliate celeia, — mai amintim numai regulamentul consultaritoru în congregaționi. Proiectul această-s, ce venit în fine tuturor obiectelor la discuțione, stătorase la g. 5, că la unu obiectu ori-care membru alăt comitetului potă vorbi numai odata, propunatorul de două ori, dăr' oficialii comitat, veri de cate-ori. Se incuse o dispută lungă și virace. D. L. Vajda tiene, și insuși necessary stavilirea ameasură a vorbirei, altuicum consultarile prin omenei vorbării ar' potă prelungi în infinitu; dăr' o marginire a vorbirei cumu o defnește și lu, o consideră de astă de greșita, nejustă și atrăcătoare, cău e imposibile re o partidă; și potă vorbi numai odata la unu obiectu va și că si candu amu predică, cu acea destinaționă, că în biserică numai una preotu predica, dăr' aici toti potemo predica odata, nefiindu conceșu, că la contra argumentele altoru se potemu respondu său nouă puncte de vedere din curențirel altoru se le potemo luminoș; pre cales arătă-nu se va potă dezvoltă o consultare ordinată, eșaimbară ideelor nu va avă locu, privițiul eronee voru remănd necorrește, cea ce va se niba în riuuriua danosă, asupră afferilor publice; dăca încă altii ni-ar' demandă si impune o atare restringere a libertății vorbirei, în numele Domnului, dăr' că noii instanțe se ne punemă una atare locațioi pre gura, paro lucru forte curiosă; oratoriul a cetea mai multe regulamente de casa, că nu-si aduce aminte de ouă stare, care numai odata concede vorbirea la unu obiectu. Că fostu membru în comitetul Solocociul int. prezintă regulamentul acelui comitat, după care fia-ce obiectu se pertractă anăto în desbatere generală si speciale, într'u-nă că întrătă potă fia-care membru vorbă odata, deci vorbesc de două ori la același obiect; se nu se lasăma dreptu-acea, că alte municipii se nu intră în liberalism, ci se corrigemă și la cestinato astfel, că său fia-care membru se potă vorbi de două ori la unu obiectu, și fia-care obiectu se se pertractă în desbatere generală si speciale, potendu fia-ce membru vorbă și în desbaterea gen. și în cea spec. cădă odata, apoi propunatorul se aibă voia de a vorbă celu puțin de două ori, era oficialilor comitat, se nu li se dă în respectul acestuia mai mare dreptu deosebit membrilor ordinari ai comitetului. În dispută această participă multi atate din rom., cău si din magh.; din romani sprigionă pre Vajda dd. Silasi, V. Rosiescu, G. Popu, adv. Ioane Petranu, Dr. Aureliu Isacu, precum și d. adv. Alesiu Popu în comisiunea permanentă apără cu caldura causele romane; dăr' la făsă majoritatea magh. a probă testulu originală.

Este modu se floră si aceste combateri parlementari. Membrii rom. prezintă desi nu se potă bucură de cotațare success mai remarcabilă, potă înse în conscientia curată afirme, că -ni fecora si ea astă ocasiune detorintă naționale-patriotica. Fără

individua rezultatul ar' fi acum si ori-cando, sic si siușea cu multe mai imbolduritoru, **candu romunii** de prin tota municipiale **„ur' orga-guinală și disciplină** odata, si ar' participă mai cu interes la afferarea viathei publico-politice. — Nu potă nu observă, că din 62 membri rom. alesii si 22 membri rom. viriliști si acomitii comitat, si cu astă ocazie, dorere! neci a sieptea parte nu veni la adunare. — In aderătă indiferentismul e colosală la multe preuti si seculari de ai noștri! Asuprămu dăra, frătilor, că se ne sjunga odata **cuititulu la osu?** Dăra nu cugetăti, rogu-ve, că atunci si de sună vră se ne măscamă, pote nu vomă mal fi în stare de a ne măscă! . . . Spre a încheia acestu articol cu o veste bună, observă mai cu mare bucuria enfășoară, că ac în comitatul nostru **necl orma** nu vedeme **de certe confessiunalli**, si intru tota afferarea noastră in cea mai bună armăna mieru mană in mană statu membrii rom. ai comitatului, catu si zelosi d-ni protop. G. Popu si V. Rosiescu si cei alții. (Vivat! R.)

Soleusianu.

Concursul societății academice romane, relativ la analizarea apelor din 16 Ianuarie ale României.

Societatea academică română din București a escris în sesiunea să din anul 1873 între altela si una concursu cu premiu de 15000 lei pentru studiare si analizarea apelor din 15 Ianuarie ale tieri.

Mi se pare superfluo a mai accentua necesitatea si marile folosile ale unei analizari chimice a apelor din România; societates academicae a documentatu prior tocmai memoratā, frumosă si patriotică initiativa spre ajungerea acestui scopu, importantă lui de ajuosu. Nu va fi ișea de prisosu si nu va apără, spero, de nemodestu din parte'mi, dăca, că specialistu, via ame spune parerea despre rezultatole posibile ale acestui concursu.

Trebue se presupuna înainte de tot, ca societatea academică, că unu instituto eminentamente națională ce este, nu a potuta avă scopulu de a atrage prin acestu concursu puteri scientifice straine, ci a voină se desteptă nobilala simțito de emulazione inter romani specialisti, cari suata chiamati a concurge cu puterile loru spre dobândirea premialoi pusă spre deslegarea si modulu deslegarii unei teme onorifice statu pentru premiate, catu si peantru tiera.

Această odata acceptatū, se vedemă ce se re cere de la unu chimicu pentru o lucrare cumă este analizarea apelor:

Prelanga scientia si teoretica si desteritatea sa mancală, chimicul trebuie se se bucură de mediulose materiali considerabili. Între aceste formează laboratoriul chimicu cu aparatele cele complete Alpha si Omega. În laboratoriu se concentră tota lucrarea chimicului, cu catu dispone această preste mai multe si mai perfecte aparate chimice, cu statu mai extinsu devine terenul lucrărilor sale instructive si scrutatorie. D. e. aici se explică cheltuielile cele mari, cumă se fecora, mai cu séma în tempul din urmă, în capitalele Europei civilisate pentru crearea, adăpostirea si dotarea laboratoriilor chimice.

Aflasevoru intre specialistii romani concureanti, cari nu potă impiobi tota condiționile memoratā, nu numai cele spirituale, dăr' si cele materiali, pe cari tocmai o analizare a apelor tieri, neapăratul le pretinde! Această e întrebarea capitală, care ni se prezintă in cointinția celor espuse mai susu si dela care depinde successul concursului esamis.

Prea bucurosu astă doru se potu, că romano, astă întrebarea puse, 'mi lipescu înse băsă, pe care astă fi indeptătuită a face această, pentru ca în tota România nu există unu laboratori chimic statu de completu, în care se se potă realiză execuțarea unei analize de apa in totă ale sale, după cumă preste scientia de astădă.

Care potă fi sub anomeni impregiorari efectuul concursului, dăca nu onula negativă! Orij potă

este elu destinata pentru atragerea puterilor scientifice straine, sau pentru dre-cari antreprenori din tiera, cari ar' poti imparti lucrarile necesare in particole pe la chimici din strainatate, combinandu apoi rezultatele primitite pe bazi dela acestia, spre a figura cu ele ca concurentii! Aceasta nu a putut fi scopul societatii academice. Peste inceea a avut intenție de a deschide ocașunea unei nobile emplasuri scientifice acelor siusi ai laboratorilor chimici romani, cari de ase incante s-ar' ambicioză a face spese proprii spre completarea laboratorilor lor, că astă se păsa execută lucrările trebuitoase. Aceasta s-ar' poti acceptă, cu atât mai multu, ca cato, precum bine 'mi este cunoscuta, chimicii Romaniei s-au interesat inca demultu de tezauri fontanelor tierii.

In concursu se cere la mode forte generalu analisarea apelor din 15 Fontane ale tierii. De ce nu s-a făcută anumita apele de analisat? Se pretinde că analisarea apelor din veri-carli 15 Fontane, să se cere că chimicale se visiteze tota tieră, pentru că apele cele mai valorabile și se aspire numai atunci la acela premiu, decă prezentă 15 analize complete și corecte de ape din cele mai folositore 15 Fontane de pe teritoriul Romaniei! Nu se paralizaza cării absolută ne-specificare a apelor de analizat înasă posibilitatea concurenții, preparandose astă dela început concurențial respectiv o situație statu de dubia?

In fine, care se fă controlă? Analisia unei ape se poate controlă exactă, numai prin repetare și, și desi controlă, odata facuta, nu ar' mai reprezenta o nouă controlă, pentru că sigură s-ar' incredintă unei autorități renomate asteroe, totuși nu ar' costă cu multă mai puină decât inca odata sau'a premiului destinat.

Din tota resultă dăr', după a mea parere, ca avându in vedere numai rezultatul practicu colu mai deaproape, ar' fi fostă mai bine, decă analisarea apelor minerale din România s-ar' fi incredintat unei autorități straine, colu puină nu s-ar' fi reprezentat sum'a doapă; mai practicu și mai național ar' fi fostă ince, decă cu diamitatea din sum'a destinație s-ar' fi detinut laboratorul chimic dela Universitatea din București, prim'a instantia scientifică națională, cu obligația de a execuția lucrările acestei.

Viena, in Decembre 1878.

Nicolae Teclu,
Profesor de Chimie.

Monturi diverse.

+ IOANE BADILESCU, fostu profesor și Redactorul „Tel. Rom.”, n. din Gura Ampoietii in Transilvania, trăcătu in 1857 in București că profesor liceale, plină de activitate pe campu literar, repausă in București si in 12 Dec. si fătemormentat la monastirea Cernei, deplanșu de consortei Sultana Badilescu n. Bóbda, de discipuli, de colegi si de mulți amici, cari ei dieu ofrandă: Fielu biserica și memorie nouită!

Biluleul Juristilor dela Academia de dreptari in Sibiu, după anunciu, se va tine in 19 Ian. 1874 in Sală la „Imperialei Românilor” in favoarea reuniunii pentru ajutorarea juristilor pauperi. Biletul costa 1 fl. 50 (si alte 1 fl.), legale 6 fl., mici 4 fl. si darurile se vor publica in „H. Z.” si „S. R.”.

— Capitanul Maghiere e denumită primo secretar la agentia României dela Berlinu provisorie.

— In 29 Dec. n. Principale Friderico de Hohenlohe, fratele Domnitorului Carolu fă primita la audientia la sultanul in Constantinopolu si in București la gara de Domnitoru si ministri. Soția rom. Ignatiu, pleca la Petersburg pentru celebrază conunie; unde merge si Petrovici presed. senatorii din muntenegru.

— Patriarcala nou Ioachimu ale Constantinopolai, inca fă primita amicabile de Sulta-

nula. Grecii nu suferă scurtarea dreptului exercitat facia cu bulgarii.

— **Membrii** comisiei distali eximese a cercata documentele de invioare intre Nasaudeni si min. de finanțe in privința padurilor, constituite sub presed. lui Samuil Ghizer-y si notariu dep. Paula Kiralyi, cu primita actele respective si se ceroru. Căreța ince pro loria, cum s-ar' poti pune mană pe o avere, ca nu o poti suferi in mană romanilor. Regulă ince ară si are dreptul a face donații; si cu calcarea acestui dreptu survenind nu le va succede dusmașilor a despăi pe români de proprietatea recuperată prin riorile de rângi versant pentru statu si monarchia. Faceveti se acia regule de intenționile dusmanilor, se nu sancționeaza postele de rapiri ale neșatioilor, cari ni ar' vedea bucurosi pe toți idioti si cerasitori ticalosi la uile lor.

Nadolu nra. 28/12 1873. Inca in an. 1870 inteligiștii români din desfiantatul cercu alu „Nadolu susescu” si giuri, interesați de co-natualii sei, din nobilul motivu si scopu că se pota apări viatia si individualitatea românilor romani aruncati intre „Seila si Charibde” reprezentate prin saii cei sinceri si secuii cei blandi s'a introdusă si au pusă pără anghiliaria a unei „Societati de lectura” cu reșidentul in „Nadolu susescu,” — constituenduse totu pre atuncea in sensu statutelor stipulate de aceea intelectua.

De ora-o ince oficialii societății si respective: fostul presedinte si că officiau de statu Aleșandru Filep, fă stramutat din acestu cercu, de ciasalii asemenea toti suntu absentii dela „reșidentia societății.”

De ora-o deodata cu stramutarea fostului presedinte a fostu amortite si totu agendele societății noastre si suntu pana astazi;

De ora-o in unu intervalu astă de lungă vechu astă dintre fostii oficiali mai cardinali nu au datu nece celu mai micu tonu in interesul affacerilor acesteia — departe de mine epiditatea de a păsi in publicu, ci singura numai din indemnul puru, că se ou mai simo indiferent facia cu agoniala, ce de va mai doră va triunfa de securu asupra acesti societăți — de si -su unu dintre cei mai neînsemnatii oficiali, bona fide: -mi luna libertate a rogă pre toti onor. domnii acela, cari suntu membru si se interesa de acesta societate că: pe 18 Ianuarie 1874 st. o. se benevolosca a se reprezenta in Nadolu susescu, pentru una consultare meritaria in cestină si cau'a acestei societăți dela-sate.

Georgiu Gradișteanu.
bibliotec. reu.

Reuniunea rom. de gimnastică si caturi va da in pressă anulou nou una concertu in favorul copiilor taraci.

Programu: 1. Uvertura din Oper'a „la dame blanche” de Boieldieu. 2. Choru din psalmul 42 de Mendelsohn. 3. Doi ochi, solo da Ventura. 4. Coru triomfală din Macaveio de G. F. Haendel. 5. Coru de dame din „Oraciatii” de Gade. 6. Iernă din „Antimipurile” de Hayde.

Incepatalu 7 1/2 ore sera.

— In processulu maresialului Bazaine, in fine reportul gen. de Reviere, se dovedi din expunerii mai incolo, ca o parte de drapeluri se arse, eră 41 remasera conserve in arsenale, după ordinul lui Bazaine, că se se predă dosmășoului, care fach conditiunea dia prădarea drapelarilor; astă reportul inchia: instrucția nu se îndoișoase a declară, că maresialul Bazaine nu si a împlinit datorie, nu sia conservat oadrea, fiindocă n'a datu ordine pentru arderea drapelarilor, ce se afa la Berlinu. E interesantă a eti convulsuniile, cu cari se arseră une drapeluri. Vom complini reportul cu primii 2 si-ri din an. curg. că se fă completa, ca-za acom nu se era neci spațiu nedă materiale.

Nr. 105 21/1873.

1-4

Publicații.

Din siedintă de adi a Magistratului cetății si alu districtului s'a dispus din cau'a epidemiei

bubatului, ca domnește in orasul nostru, inchiderea tuturor scolelor scolare pe teritoriul cetății si alu suburbelor pana la alta ordinație magistratule officioasă.

Deosebi care se incunoscintă popularene spre acomodare intocmai.

Brașov 31 Decembrie 1873.

Magistratul cetății si alu districtului.

Nr. 13/v. c. 1874.

1-3

Publicații.

Pentru conforma ordinației Domnului ministru pentru apărarea tierii din 25 Noiembrie a. tr. in privința execuțarii Art. de lege XX din 1873, referitor la acoperirea recerintei de căi pentru armata de linia si ceci a spararii tierii la casu de mobilare, se se alărgă presedintilor comisionilor insarcinand cu inrolarea de căi, si lo genere pentru a se constitui acele comisii, precum si pentru rezolvarea altor agenda in același privință; se va tine la 31-a Ianuarie a. c. la 10 ore amenda in opidul Tord'a, la casă comitatului, conferintă comitetului reprezentativ alu comitetului Tordii.

La care conferintă convoca prin acesta in modul usualu, la ordinul Domnului comite supremu, pre toți membrul comitetului, cari locuiesc afară de comitatu.

Turd'a, in 2 Ianuarie a. 1874.

Vice-comitele
Miksa.

„ALBINA”

Institutu de creditu si economii

In Sibiu.

Terminalu pentru respondere ratu a 10 si celu din urma de 10 florini după certificatele de acțiuni ale institutului nostru si 1 Februarie a. c. Dupa încurgerea acestor rate certificatele se vor schimbă in sensul 8 10 din statutu cu acțiuni definitive. Din'a, in care va incepe espedirea acestora si modalitatea mai de-aprōpe se vor face cunoscute prin publicație acume.

Sibiu, 5 Ianuarie a. 1874.

1-3 Directiunea Institutului.

Unu concipientu de advocatura,

care pre langa limb'a romana se cunoscă perfectu celu puină inca unu din cele-lalte limbă ale jatrici, se primește numai decât in cancellaria subscrisei pre langa condițiunile cele mai favorabili.

Brașov in 30 Decembrie 1870.

Nic. Dennisianu,
advocato.

3-3

Cursurile

la bursa in 7 Ianuarie 1874 astă astă:

Galbini Imperiale	—	5 fl. 44	cr. v. .
Napoleoni	—	9. 01	. .
Augsburg	—	106. 20	. .
Londona	—	113. —	. .
Imprumutul național	—	74. 20	. .
Obligatiile metalice vecchi de 5%	—	59. 55	. .
Obligationile rurale ungare	—	74. 75	. .
: : transilvane	—	74. 75	. .
: : croato-slav.	—	75. —	. .
Actionile bancu	—	237. 80	. .
: : creditoal	—	1121. —	. .